

DIARI DE BUJA

MARÇ 1980

BOLLETI INFORMATIU DE L'OBRA CULTURAL BALEAR PER ALS SOCIS

DELEGACIO DE BUGER: Carrer Major, 4, 1.er

CAPÇALERA

L'adéu a una època

Es sabut que antigament, no solsament a Búger sinó a la majoria de pobles, **ES DEDICAVEN** els seus moradors de manera quasi generalitzada a l'agricultura, que a la vegada era el principal mitjà per al sosteniment que tenien. Hi havia, no obstant i concretant ja el cas del nostre poble, un parell de famílies que es dedicaven preferentment o alternant amb feines agrícoles al treball artesanal. Es podien considerar també artesans als pastors, que aprofitant els múltiples moments lliures que el seu ofici els permetia, es dedicaven també a aquest menesters.

La nostra artesanía va anar prograsant fins a arribar a un grau tal que creà productes tan famosos com les culleres i forquetes de fusta i els típics picarols. Superada aquesta cota, irreversiblement començà la decadència vertiginosa,

CASES DE SON PAULO

la qual vingué marcada per la floració de la indústria, serveis, i posteriorment pel "boom" del turisme que absorbiren gran quantitat de mà d'obra. Encara que els artesans majors seguien amb la seva feina, els joves foren abandonant aquest viarany per a anar uns i passejar altres per camins que eren més productius i en els quals es preveia un brillant pervindre. Es obvi que el gremi artesanal no es renovà amb saba nova, degut a què els joves, integrant-se al món del treball ja ho feien a altres terrenys. Tals fets provocaren l'abandó, en gran mesura, de l'agrarisme i l'emigració del camp a la ciutat. La ruralia es veié quasi despoblada i la nostra vila sentí també d'una forma particular, amb molta intensitat la fuga migratori.

Paulatinament foren desapareixent els antics artesans i amb ells l'artesanía, encara que avui perdurin alguns casos esporàdics, ja sigui en pla d'afició o excepcionalment de mode semi-professional. Dits casos constitueixen la reminiscència del que fou nostra artesanía en un passat relativament proper i irrecatable, originat a nostres ancestres i transmès de generació en generació fins que s'ha tallada l'anella destinada a servir d'enllaç amb la actual i amb això hem assistit al que podríem anomenar l'acabament d'una cultura, que ja s'ha integrada a les pàgines del llibre de la nostra història.

Moment històric actual de Mallorca

El nostre país, Mallorca i el nostre poble mallorquí, passen per un moment d'evolució i transformació importantíssims, com no havien experimentat des de fa 750 anys, quan la vinguda del Rei Jaume I.

Subscriuiu accions de
PROMOTORA
MALLORQUINA DE MITJANS
DE COMUNICACIÓ

L'entitat que organitza
"Ràdio Mediterrània"
una emissora de Mallorca
i per als mallorquins

accions populars de
MIL pessetes

Per informació:
La Rambla, 11
Telèfon 21 76 09 i 21 22 86
(de 16 a 18)
PALMA

Aleshores sobre la nostra illa hi havia una batalla cruenta entre cristians i moros. Mallorca seria mora o cristiana. Avui tenim una altra batalla incruenta, sense llances ni espases, entre uns altres moros i els descendents del poble que es va formar a partir de 1229.

Per causa de l'evolució que passam tot està en perill: el nostre paisatge, les costes, l'agricultura, l'economia, la llengua, la cultura i la manera de viure habitual entre els habitants de la nostra terra.

L'evolució, el canvi, són naturals, propis del nostre temps. La desgràcia és que no hi ha hagut una direcció conscient, una planificació de part de qualcú que representàs els mallorquins i fes del canvi un adelantament propi de països que tenen una personalitat definida.

Formam un poble que dificultosament pot conservar la seva identitat, la pròpia personalitat, problema greu que si no es resol, pot causar la nostra desaparició com a poble. Avui més que mai són actuals les paraules que el nostre gran poeta posà per mota suprema dels joves mallorquins: "siau que sou, no renegueu de vostra sang", "hem de tornar contínuament a les nostres arrels històriques".

El nostre poble no té una situació normal, desconfia de les seves valors fins el punt de tirar pedres a les pròpies teulades. Molta gent nostra considera que som tan poca cosa que no val la pena defensar una personalitat col·lectiva que no saben en que consisteix.

Aquesta situació anormal, que denota una gran pobresa psicològica de gent apocada, no és la que correspon a la nostra geografia ben clara i definida per la mar que ens protegeix, ni a la nostra llengua (que ha produït obres de categoria universal com les de Ramon Llull, Turmeda, Mossèn Alcover, Oliver, Costa..., etc.), ni a

les personalitats fortes que hem tingut com el mateix Ramon Llull, Cabrit i Bassa, Simó Ballesster, Joanot Colom i Crespí que saberen morir per defensar els seus drets i llibertats.

Però aquella poderosa personalitat ha quedat anul·lada degut a la força opressora, continuada durant segles, que Mallorca ha suportat. Hem estat governats des de fora aquí; ho han trempat tot funcionaris forasters; hem tingut escoles forasteres on ensenyaven (i encara ensenyen) en una llengua que no és la nostra, una història que no és d'aquí i una geografia que ens parla principalment de la Península.

A les escoles hem après qui són els castellans, però no els mallorquins. Ens han tractat com un poble de tan poca personalitat i tantes poques coses que aportar al món, que els fets dels nostres predecessors i les seves produccions no ho paga que es recordin. Per això feren oblidar tota la nostra història i cultura, recordat-nos únicament la història i cultura castellanen.

Des de la mort d'en Franco, tenim una ocasió única, irreplicable, d'aconseguir la recuperació de tot lo que hem perdut o ens han robat. Una oportunitat de recuperació de la qual nosaltres som protagonistes i la història ens en demanarà compte.

A nosaltres ens ha tocat viure el moment que la curva del procés de descomposició del nostre poble comença una acceleració perillosa, però no definitiva, perquè encara tenim darrere i als costats la presència del nostres valors, si bé ferits. D'ací a deu o vint anys ja no serà igual. Les generacions que començaran a actuar hauran rebut l'herència d'una Mallorca salvada o espoltrada. I un país agonitzant, fa el bategot, esperoneja i moltes vegades s'aferra a la violència, perquè l'instint de conservació es molt fort,

Es necessari que prenguem consciència de la responsabilitat his-

tòrica que ens toca protagonitzar: Ha arribat pels mallorquins el moment de l'alternativa suprema; o ens dediquem seriosament a salvar la personalitat del nostre poble o s'esfondrerà sense remissió.

La primera passa és que els mallorquins facem sortir del nostre interior, un altre home que duim amagat, un home segur d'ell mateix, sense complexos d'inferioritat respecte a forasters i a estrangers; "Siau qui sou", hem de sentir-nos orgullosos de ser qui som, amb la nostra pròpia manera de viure, de treballar, de parlar.

Per obrir-nos als altres com persones normals i per conquerir tot el món, si volem, comencem per ésser qui som. La construcció d'un edifici comença per la base. La grandesa de Mallorca començarà quan els mallorquins estimin totes les coses pròpies i estiguin gelosos de la seva personalitat.

Perquè la nostra pàtria primera, indissoluble i essencial és Mallorca. Som una pàtria, som un poble amb característiques pròpies, unit a altres pobles de l'Estat espanyol, però amb una unió que no és essencial, sinó producte de les circumstàncies històriques.

Si ens diuen espanyols, no volem ésser espanyols, de segona, amb una llengua de segona, que no s'ensenya a les escoles, no s'escriu als llibres ni revistes, ni se sent per ràdio, tele o cinema. Volem que els nostres llibres de text, escrits en la nostra llengua, ens parlin de les nostres muntanyes, cales i torrents, en lloc de les muntanyes i rius dels països de primera.

Hem d'estimar la nostra terra amb un amor intel·ligent, crític, propi d'aquells que volen que les coses no siguin com són sinó com haurien d'ésser.

El bon ciutadà, el bon cristià, no es aquell que diu amén a tot, encara que el facin combregar amb rodes de molí, sinó aquell que sap que la persona humana té uns drets que ningú no li pot prendre.

Ens hem d'unir tots els mallorquins per defensar els nostres valors i la nostra identitat de poble, pensant que treballar per al nostre progrés és complir el manament de Déu de dominar la terra i realitzar-nos com a persones individuals i com a poble.

JOAN FRANCESC MARCH

El català a les escoles

Estic convençut que uns dels camins més propicis i factibles pel recobriment de la nostra identitat com a poble, és aquell que se mou dins el camp de l'ensenyament, propiament de l'escola.

Ja començant aquest curs escolar, s'aprovà el decret de bilingüisme que entre altres coses estableix la obligatorietat de l'ensenyança de la nostra llengua. El concepte de llengua, en aquest cas concret, ha estat ampliament debatut i controvertit i de fet ho pot ésser més. Per a mi no hi ha cap dubte; encara que altres s'esforcin en augmentar el confusió amb conceptes com mallorquí o "llengua balear"; però ben prest se veu qui són i que pretenen. Sia com sia no pens mantenir polèmica amb ningú damunt el tema.

Un parell de mesos després de la publicació del dit decret caldria analitzar com s'està treballant el català a les escoles. Evidentment hi ha gusts per a tots; des d'els centres on es treballa bé en aquest sentit fins als que, encara, no s'ha donat una sola passa, i entre aquest tipus tots uns altres on la falta d'una línia definitiva ofereix l'imatge d'un horitzó ben embullat.

Cal assenyalar que l'evolució del català a les escoles depèn ara mateix del professorat i segons sia l'ideologia política de cadascú pot variar, en alguns casos, aquella.

Aquest apartat és delicat per les connotacions que sempre aporta la qüestió política; però de pensar d'una manera a fer-ho d'una altra, pot dur a l'alumnat a unes conclusions i a una formació molt diferent.

Amb tot existeix un important problema, com és la manca de preparació per part del professorat; no imputable en la majoria dels casos a l'estament en sí; sinó que a altres circumstàncies també suficientment conegudes. Encara que amb un parell d'anys es pot superar.

Per exemple, ara mateix, un bon nombre de mestres estan seguint els cursets de reciclatge que s'imparteixen a les Illes.

Crec que des d'un bon principi s'ha de tenir ben clar que el català a les escoles no significa tan sols ensenyar a llegir i a escriure correctament en la nostra llengua; si bé això és prou important, sinó també possibilitar el coneixement d'uns fets històrics, d'unes actuacions personals, d'uns escrits, d'una cultura popular; és a dir de descobrir tot el que és nostre, tot un sentit de poble i unes formes pròpies que la repressió, nada d'un centralisme dominant a través dels segles i agreujada per la dictadura dels darrers quaranta anys, no ens va permetre fer.

A nivell pedagògic resulta negatiu que s'enfoqui l'ensenyament de la matèria com la simple adquisició d'uns coneixements de tipus gramatical, perquè, això, encara que sia per a persones estudioses del llenguatge, sempre resulta un tant àrid. I l'infant sempre i sobre tot a l'EGB necessita una motivació i trobar gust al treball que du endavant.

Aquest ensenyament convé començar a la primària del estudi del nin. S'ha argumentat també que resulta millor començar en la llengua materna, en aquest cas el català; i després continuar el treball amb el castellà. Però aquest tampoc és el moment de entrar en discussions de Pedagogia.

Com han reaccionat els pares davant l'ensenyament del català?

Per regla general bé, bastant bé; el nombre de renúncies a rebre l'ensenyança és mínim. És clar que la seva actuació està dins d'el marc i de l'àmbit general en què és mou el poble —quan dic poble em refereixo a tots en general— quan s'enfronta a qüestions d'aquest tipus. És a dir, mostra una necessitat de formació i de clarificació.

Però amb bona voluntat tot és superable. No hi ha dubte.

JAUME SOLER CAPO

Març 1980

NOTES PER A LA PETITA HISTORIA

Fites entre Sa Pobla i Búger

La vila de Búger per la proximitat a Sa Pobla ha tingut sempre relacions de veïnatge. Creim que pot esser atractiu per a tots els interessats per la història local treure dels arxius tot el que fa referència a actuacions hagudes entre els dos Ajuntaments. Per la documentació examinada veim que la qüestió de les fites entre el terme de Sa Pobla i Búger, encara no estava prou definida pel mes de Maig de l'any 1850 i segurament no era incompliment de les autoritats bugerrones sinó més aviat pel desinterés dels regidors poblers. Ho podem constatar per la transcripció que donam a continuació i que fa referència a una sessió ordinària feta dia cinc de Maig del any esmentat, a la Sala Capitular de Sa Pobla on es reuniren els Sres. Don Andreu Serra, Batle; D. Jaume Socías, Tinent 1er; D. Jaume Serra de Gaieta, Regidor Síndic y els Regi-

dors D. Antoni Tugores; D. Pere Bennassar i D. Josep Torrens.

"Se tuvo presente un oficio recibido del Señor Alcalde de la villa de Búger que consistía su contenido en que este Ayuntamiento nombrase un comisionado para el señalamiento de límites que deben separar su término del de esta villa, expresando la pronta contestación del punto, día y hora en que deban avistarse dichos comisionados y se acordó quedase nombrado comisionado al efecto D. Pedro Crespi..."¹.

Es dedueix que res posaren en clar o potser fessen el sord per molt de temps puix que el dia dos d'Octubre de l'any 1854 es torna a reunir el Consistori de Sa Pobla posant a la consideració dels assistents que foren el Batle Palou com a President, Caimari Batle 2.^{on}; els Regidors Tugores i Cantallops; el Procurador Síndic Izern i actuant el Secretari de la Corporació Sr. Rafel Barceló, una comunicació del Batle de Búger dient:

"Mas se tuvo presente el oficio del M. I. S. P. de L. D. P. de fecha 16 de Setiembre último que trata sobre la división de término entre los Pueblos de Búger, Campanet, Inca y La Puebla, y no habiendo habido avenencia entre los Peritos puestos por cada uno de estos pueblos. Y en consecuencia nombró el dicho Sr. Presidente de la D. P. a Don Andrés Serra por Perito tercero, y resultado el fallo de éste; lo pone en conocimiento de esta Corporación que como interesada en este señalamiento de límites diga si se conforma con el dictado por el expresado Perito 3.º y en caso contrario, manifiesta las fundadas razones que tenga para no aceptarlo. Este Ayuntamiento en su vista acordó el que pase uno o dos individuos del mismo acompañados de una persona que sepa aclarar la división señalada, para después dar su parecer de conformarse o no"².

Suposam, perquè no tenim més dades, que a la fi es degueren conformar, o al manco es posaren d'acord per a establir la divisió definitiva entre les dues villes. Això no obstant, encara hi hagué traves pel que respecta al pont que es trobava a la carretera veïnal que des de Sa Pobla anava a Ciutat. Així el Batle de Búger, Julià Alemany es dirigia al de Sa Pobla, el 27 d'abril de 1871.

"Enterado de su digna comunicación referente a los sillares de las jambas o brancas del puente de la carretera vecinal que de ese pueblo dirige a Palma, y los hechos que la motivan; queda señalado el día 20 del actual por su mañana. Lo participo a V. para su conocimiento y recibo"³.

No hi hagué intel·ligència entre els dos Ajuntaments i aquesta vegada va esser el de Búger el qui va fallir, cosa que queda a les clares pel següent acord dels Regidors de Sa Pobla referint-se a l'adob del torrent divisor i amb aquella vista, pres al dia 14 de Maig del mateix 1871.

"Y se dió también cuenta de que el Sr. Alcalde de Búger a pesar de estar avisado y de haber contestado al aviso que se le dió para que mandase un peón al puente que existe en la carretera vecinal que dirige a la de Palma y que está en la línea divisoria de ambos pueblos, para levantar las piedras de los dos paredones de los lados, no había acudido ninguno el día señalado, y el Ayuntamiento acordó se practicasen los trabajos necesarios y se le pase después nota de la mitad que le corresponde pagar"⁴.

Les coses degueren transcórrer com Déu volgué i amb més o manco dificultats i sentit comú fins a l'any 1875, concretament el 30 d'abril, data en la qual es

PONT DE SA LLEBRA

proposa la construcció d'un pont nou al punt conegut pel Pas de la Llebre. La raó era evident; es tractava d'escurçar les distàncies entre els dos pobles veïnats. Així el Batle de Búger Francesc Alemany es dirigeix al de Sa Pobla.

"Repetidas veces han propuesto varios vecinos a esta Municipalidad, lo conveniente que sería la construcción de un Puente al torrente de Búger y la Puebla, punto denominado el Pas de la Llebra que hace la línea divisoria de este término municipal y el de esa Villa.

Fundándola, en que para pasar desde ésta a La Puebla y viceversa, han de recorrer seis kilómetros: siendo así que por el camino vecinal que de ésta va a la Puebla lo hacen con sólo tres kilómetros aproximadamente.

En su vista y teniendo en cuenta los incalculables beneficios que una y otra poblaciones pueden experimentar, ha resuelto este Ayuntamiento, invitar a esa Municipalidad, para que se sirva nombrar una comisión de su seno que lo represente el día 5 del próximo mayo a las nueve de la mañana en el punto denominado el "Pas de la Llebra" y proponer cuanto estime procedente, basando el proyecto de dicha obra bajo las reglas de equidad y economía.

No dudo abundará V. con los mismos sentimientos y se servirá acusarme recibo".

El pont es construí i passaren cinc anys i l'Ajuntament de Sa Pobla encara estava en deute amb l'Ajuntament de Búger. Se coneix que els poblers varen fer el beneit i tantes me'n digues. No compliren el compromís de desembutxar el cost dels pactes contrets quan la construcció. Vegem idò el document que es refereix a aquest punt. El Batle de Búger Miquel Payeras es dirigeix el 8 de març de 1880 al Batle Constitucional de Sa Pobla amb les següents paraules.

"Al construirse el puente de Búger y La Puebla denominado el Pas de la Llebre, ese pueblo se comprometió a contribuir con el coste de extracción y transporte de setenta carretadas de piedra sillares de las canteras de Muro con destino a la ejecución de las obras de dicho puente.

Manifestando también que el coste de extracción importantes en pesetas 116'75 no le era posible satisfacerlas en aquel año toda vez que la caja Municipal se hallaba exhausta de fondos y la falta de medios por no haberse consignado en presupuesto, pero que las adelantase este pueblo y se ahorrarían y consignarían en el presupuesto de 1875 a 76 o más tardar al de 1876 a 77. Esta Alcaldía en 21 de Abril de 1878 insistió de nuevo para que le fuesen abonadas las 116'75 pesetas para saldar sus cuentas y esa Alcaldía abusando de las excitaciones que se le dirigían, tuvo el mayor silencio ni siquiera contestación de acusar recibo de ciertas comunicaciones pudo lograr la Alcaldía de Búger.

Mas ahora se ha hecho imposible diferir por más tiempo, no podemos formar las cuentas generales mientras deje de ingresarse la cantidad de que llevamos hecho mérito y como en la época a que nos limitamos la Alcaldía de la Puebla caminaba con cierta pereza hacia la buena Administración la actual le sobra de celosa y activa no dudamos dispondrá lo conveniente para que sean llenados de una vez nuestros deseos en la forma propuesta y acusará recibo de la presente comunicación".

Ara bé. L'any següent, o sia l'any 1881 el President de la Municipalitat de Búger Miquel Payeras, dirigeix un llarg ofici, que transcriurem després, a l'Ajuntament de Sa Pobla on endemés de queixar-se pel procedir dels integrants de la Corporació poblara, de nou, torna retreure el deute de les 116'75 pts. i que encara belava des de l'any 1875.

"Enterado este Ayuntamiento del oficio de V. fechado a 8 del actual que, a instancia de varios vecinos asociados con D. Lorenzo Rovira Director de Caminos se ha dado cuenta a esa Alcaldía de que el trozo de carretera vecinal comprendido en este término por la que dirige a ese pueblo arrancando en la carretera de 2.º orden de Palma al puerto de Alcudia, por su mal estado está cuasi intransitable y que a la brevedad posible procure esta Alcaldía atender a dicho reparo y le acuse recibo de su comunicación.

Mientras se observa la persona que con especialidad se designa como autor de los solicitantes ha causado a esta Corporación bastante extrañeza por lo que sucede que dicho Señor podía haberse asociado con este Ayuntamiento para formular objeciones contra esa localidad por iguales motivos y por hallarse en descubierto de pesetas 116'75, procedentes de cierto convenio al ejecutar las obras del puente llamado de La Llebra que en distintas veces han sido reclamadas a esa Alcaldía y por sus contestaciones ha demostrado de en vez de respetar la acción legal de una Autoridad local la relevaba a pasarla con agua bendita; según se desprende de sus contestaciones todas y ultimamente la que hizo en su despacho de 21 de Marzo último a la comunicación que esta Alcaldía le pasó en 8 del citado mes, que manifestó ignorar las razones que a este Ayuntamiento le asistían para reclamar el crédito que hemos mencionado.

Mas se debe observar y es muy sensible que este pueblo haya de contribuir a la conservación de una vía pública siendo sus beneficios casi nulos y la que más pueda afectarles comprendida dentro de su término denominado el camino de Búger que siendo de carácter vecinal se halle en un estado el más deplorable, que raya de tan abusivo como escandaloso y para que no haya más difusión me abstengo de hacer más comentarios.

Pero olvidemos en un momento semejante asunto y sin pasar al campo de alusiones locales hallar un remedio conciliatorio en bien de los administrados a fin de poder horillar las dificultades de un vecindario y otro que las quejas del primero son iguales y recíprocas a las del segundo.

La impresión de semejantes razones ha inspirado a este Ayuntamiento iniciar un proyecto de permutar con ese Municipio la conservación del trozo de carretera de que llevamos hecho mérito, con una porción de camino que, del puente La Llebra hacia La Puebla cuyos límites se determinaran por una comisión del seno de cada corporación Municipal.

Al estudiar este Ayuntamiento el proyecto de permutas cree haberse tenido en cuenta las reglas de equidad y economía por las razones que más abajo dejaremos expresadas.

Equidad por la importancia y acentuación y en el sentido económico el natural estímulo de cada localidad que la mayor parte de obras de esta naturaleza se realizan por el medio de prestación personal y se puede aliviar mucho el sistema de tributación más ventajoso aún al Ayuntamiento de La Puebla que al de Búger en su parte esencial, basta sólo reducir la conservación de unos dos kilómetros de línea a unos dos-

PONT DE SA LLEBRA

cientos metros escasos y a menor distancia de la población.

Por todo lo expuesto esa Alcaldía puede proponer a la corporación de su presidencia el mismo remedio y que considero más eficaz a las quejas que en su día puedan alegarse quedando desde luego facultado para señalar día para que una comisión de su seno se entreviste con otra de igual clase de este pueblo y procedan a los fines indicados previo aviso en la forma que estime prudente".

Per la documentació aportada, podem veure que no sempre existia comprensió i bona voluntat per resoldre les qüestions que afectaven a un i altra poble. Era un temps que cada u tirava per ell i Déu per tots. Així quedaven les coses sense resoldre i en un clima de desconfiança mútua i d'enriment que creava un buit dins les relacions públiques d'aquells anys. Afortunadament, avui no existeix cap conflicte entre les dues viles. Més aviat diria que estam disposats a treballar conjuntament i cooperar en tot el que sia necessari per crear un millorament i un profit comú entre tots els pobles.

BARTOMEU SIQUIER SERRA

Metge

Sa Pobla, Gener de 1980

¹ Llibre d'Actes de l'Ajuntament. Foli 12 de l'any 1850. Arxiu Municipal de Sa Pobla.

² Llibre d'Actes de l'Ajuntament. Folis 44 v. i 45 de l'any 1854. Arxiu Municipal de Sa Pobla.

³ Carpeta de Correspondència. Oficis dels anys 1871-1875. Mes d'Abril. Arxiu Municipal de Sa Pobla.

⁴ Llibre d'Actes de l'Ajuntament. Foli 21 v. de l'any 1871. Arxiu Municipal de Sa Pobla.

⁵ Carpeta de Correspondència. Oficis del mes d'Abril de l'any 1875. Arxiu Municipal de Sa Pobla.

⁶ Carpeta de Correspondència. Oficis del mes de Març de 1880. Arxiu Municipal de Sa Pobla.

⁷ Carpeta de Correspondència. Oficis del mes de Gener de l'any 1881. Arxiu Municipal de Sa Pobla.

Camí d'Es Jai: Ca'n Damianet

Magdalena Capó i el seu espós Xesc.

A unes 600 passes aproximadament de Búger, tots sabem que anant pel camí de Son Catxo, passarem i deixarem a la dreta un "lloquet" (rafal), és a dir un redol de cases, mig esbucades unes i qualqu'una, de la qual ja no en queda res, llevat de dues, que li diuen Ca'n Damianet.

Cent passes abans d'arribar-hi, hem passat per damunt un pont, que té el mateix nom, pont de Ca'n Damianet. No hem pogut tenir notícies de quan es va construir, perquè ni els més vells del poble, ni els darress que hi varen viure, saben res, ni recorden haver-ho sentit a dir als seus pares i padrins. Així com en els altres torrents de Búger, fins fa pocs anys, hi va haver "passadores": el camí del Cementiri cap a Ca'n Bombarda, el pas de n'Alòs; al torrent de Binissatí, el pas d'En Ramon; el torrent d'Es Pous. Es veu que per necessitats més greus, ja que era la sortida de Búger als pobles d'aquella part —Llubí, Costitx, Sineu...— o perquè en venir molta d'aigua era molt perillós el passar-hi, es feu més necessària la construcció del

pont. A finals de segle va fer una torrentada molt grossa que passava per damunt Es Pont i es va córrer la veu que a Ca's Povil estaven en gran perill; els qui anaven a donar-los ajuda varen haver de passar per damunt la paret dels costats i va mancar poc perquè la barrumbada les se'n dugués; les cases quedaren inundades i varen haver de fer un esforç per a salvar els animals.

Set vivendes formaven dos nuclis de cases, un de cinc i un de dues. Ca'n Burguet, Ca madò Calcera, Ca madò Xica, Ca'n Pep Xic i Ca'n Llorenç Titra, totes juntes; i a devora Ca'n Carreixet i Ca'n Pixera, aquestes dues darreres són les úniques que no estan enderrocades i que de cap a cap d'any es passen el dia, diríem, donant vida a aquests indrets madò Magdalena Capó, Carreixeta i el seu home, l'amo En Xesx Bennassar, Sivalleta. Devers l'any 16, els pares, fills i tota la família de Ca'n Carreixet es mudaren a Búger. Foren els darrers que hi varen romandre. Ja ben entrat dins aquest segle no en quedava cap ni un dels altres. Així podem afirmar que a Ca'n

Damianet hi visqueren plenament fins devers l'any 1916.

Han passat més de seixanta anys des de què quedà ben solitari aquest lloc —diguem-ne els vespres, sobre tot— que pel que es pot veure, sobre tot fixant-se en les cases representatives de la nostra arquitectura popular: parets gruixades de pedra, fang, portals rodons o en angle recte, llinats de pedra o formats per una vella soca d'olivera, parrals primitius, carreres empedrades..., tenien segles d'existència.

Unes alzines gegantines per tots els costats pareix que ens guarden un record del passat i són endemés testimonis vius d'unes generacions que almenys un dia a l'any feien aquell camí per anar a n'Es Jai, una festa alegre i al mateix temps senzilla. Es venien cacauets, gelats i carxofes de Ca's Povil, a pessa i eren grosses i a dos cèntims si eren petites; era una diada festosa, divertida i bullanguera que acabava en l'espera d'Es Jai. Una festa que du molts d'anys d'història, madò Magdalena Carreixeta, nos diu que els seus pares i padrins ja la feren sempre.

BARTOMEU AMENGUAL I BENNASSAR

Grup de cases en ruïnes que formaven el "lloquet" de Ca'n Damianet.

Ca'n Damianet, única casa que se conserva.

Ca'n Gaza, cap a una alternativa psiquiàtrica

Què es, com i perquè va neixer?

Ca'n Gaza és una comunitat terapèutica que acull a alcoholòics i malalts psíquics, (neuròtics, esquiçofrèncs, psicòtics). Actualment són vint i cinc els malalts que hi estan en un procés de rehabilitació per a una futura reinserció social. Tots ja han passat diverses vegades per distints manicomis, sense aconseguir un remei i una cura, degut al funcionament i tractament d'aquests centres oficials.

Es del tot comprensible que no es recuperin dins el manicomi, ja que és una horrible massificació, sense cap teràpia d'ocupació, sense ésser escoltats ni compresos per ningú. Tot es redueix en donar molts de medicaments però sense motivar-los, ni estimular-los de cara a una recuperació i a un canvi de vida.

No existiria aquesta Comuna-Teràpia de Ca'n Gazà si hi hagués unes institucions psiquiàtriques que efectivament curassin i funcionassin amb un estil humà, alliberador i personificant, on s'analitzàs profundament cada cas en concret.

La finalitat primordial és desenvolupar un intent seriós de desalcoholització, rehabilitació i promoció del marginat adult.

Tots són homes aturats i sense subsidi d'atur, no tenen cap tipus d'ingressos. Són immigrants que quan començà el "boom" turístic construïren els hotels i han rentat quantitats immenses de plats, a alguns inclús els han anat a cercar a casa els empresaris.

Són de classe social baixa, amb un grau alt d'analfabetisme. L'atur ha estat una causa forta, per la qual la seva marginació ha anat creixent.

Si creàrem aquesta comunitat terapèutica, fou per la impotència i limitació que suposava el donar de menjar, un llit i un poc de roba a la Sapiència. D'aquí nasqué la recerca de la promoció del marginat adult.

Dos objectius fonamentals

1. Esser una comuna-teràpia experimental que vagi creant una alternativa psiquiàtrica, i de cara al futur, la solució és anar creant petites comunitats terapèutiques sense abstracció ni generalitzacions. Amillorar, potenciar i humanitzar molt més l'acollida, l'assistència i la rehabilitació profunda del marginat social. Fent realitat el realitzar una atenció molt més personificant i alliberadora sense mètodes coactius ni repressius, intentant desenrotllar la creativitat i la imaginació de cada un, perquè totes les seves qualitats siguin descobertes per ells mateixos i es reforci molt més la seva personalitat i llibertat com ésser humà.

2. Esser una consciència crítica i de denúncia dins una societat amb una consciència social malalta i insolidària que se'n desentén dels més dèbils i oprimits. No volem quedar callats davant un sistema econòmic que produeix nous marginats cada dia. No volem només posar pegats curant l'efecte, volem també lluitar per a combatre les causes de la marginació, l'arrel del problema. No volem limitar-nos a un simple paternalisme, sinó que lluitar per la justícia social i posar el nostre granet d'arena perquè no hi hagi cada dia nous marginats amb un deterior tant profund.

Per això, el que hem intentat i volem seguir fent-ho és simultanejar l'assistència psiquiàtrica amb una tasca de conscientització i mentalització per a donar a conèixer la situació i problemàtica real de la marginació, al mateix temps que denunciar les arrels més profundes de la marginació.

El grup responsable que hi treballa és el següent: Una psiquiatra, un metge, una assistent social, tres monitors objectors de consciència i una religiosa.

Funcionament comuna-teràpia experimental

Volem que funcioni amb un estil totalment obert, en el sentit de que durant el dia puguin entrar i sortir lliurement, segons la seva pròpia voluntat, a fi de que el malalt es pugui expressar i comunicar amb els altres, amb qui senti que el compren i accepta més, qüestió que li ajuda a trobar un poc més de gust i sentit a la vida. Es molt important que no perdi el contacte amb el món exterior.

Obert també a tot tipus d'experiències i canvis que millorin la qualitat de l'assistència psiquiàtrica, col·laborant amb distints grups que treballen amb la marginació.

Volem que el poder decisorí el tenguí l'Assemblea, o sigui, que el centre experimental estigui dirigit pels mateixos que formen la comuna. De fet, cada setmana es fa una assemblea per a tractar de tots els problemes que afecten a la marxa interna, a un nivell assembleari, per a fogir dels protagonismes i paternalismes.

Hi ha molt més que comunicar-vos, però la manca d'espai no ens ho permet. En un pròxim article exposarem els diversos tipus de teràpia que es realitzen dins la Comuna.

JOANA CAPO
TOMEU TORRENS

DIA 4 MAIG

FESTA D'ES JAI

BUGERRONS I BUGERRONAS
AMICS TOTS, VOS ESPERAM

Nadal 1979

Un any més Búger veié transcórrer uns dies formosos i alegres coneguts com les festes nadalenques. Com en anys anteriors els infants de tot el món han gaudit d'unes curtes vacances per a ells i llargues per a llurs pares i tots ens hem desitjat una i una altra vegada les bones festes i un venturós any nou. També a Búger hem celebrat aquestes entranyables dates de tanta tradició entre els nostres avantpassats.

Enguany les nostres festes han resultat molt brillants en molts d'aspectes. Podem assenyalar com a començament de Nadal la Celebració litúrgica del diumenge 23 de desembre com a preparació del Gran Dia.

Seguint amb les celebracions de l'Església assenyalarem que l'eix central el constituí la nit de Nadal, amb les clàssiques "Matines". Aquesta nit cal remarcar un fet molt destacat: la reaparició del Cor de Sant Pere que després d'un llarg col·lapse ressuscità i brillà com en anys enrera. Hi ha que constatar que abans de cantar a la celebració nadalenque de Búger, foren a cantar a les "Matines" de l'Església dels frares de Sant Francesc d'Inca, obtenint un destacat triomf. Si bé és cert que tota l'actuació fou un èxit és necessari destacar la interpretació d'algunes composicions bellíssimes interpretats per alguns solistes. Des d'aquestes línies aprofitam per a donar la nostra més cordial enhorabona a tots els components del Cor, així com al seu organista P. Jaume Genovart i al seu director, Bartomeu Amengual. Esperam que seguirà el seu camí i que de cada dia augmentarà el número de participants, malgrat el sacrifici que porta l'haver d'assistir cada dimarts als assaigs. Enhorabona també a la nina Aineta Amengual per la seva perfecta interpretació de la Sibil·la. Està vist que gràcies a la família Amengual haurem tingut i tenim assegurat el càntic de la Sibil·la.

No poden mancar, com diu la cançó, en sortir de matines el truí, la bulla i la gatzara, i així a moltes cases es sent el sò de ximbomba i panderos, com també d'algún acordió i les veus més o manco templades d'un improvisat cor que entorn a la taula repleta de taces de xocolata entonen

PERSONATGES D'AHIR

Francesc Alemany

Nat a Búger, d'on era natural son pare, el Doctor en medicina, don Francesc Alemany i Rosselló. Tant aquest com el seu fill foren peritíssims en el camp de la música.

Cursà els seus estudis al Convent del frares dominics, de Ciutat de Mallorca i rebé el grau de Doctor "en ambos derechos" a la Universitat Literària Mallorquina.

Ressidí alguns anys a Madrid i de tornada exercí la professió de Misser amb molt de crèdit. Escriví: "Relación histórica de los acontecimientos sucedidos en España, desde la entrada de los franceses en su territorio". Madrid, impr. de Agapito Fernández 1808. L. T. 8 de VIII 347 pàgines.

La seva família conserva un llegat de memòries històriques mss., moltes d'elles sense concloure.

JOAQUIN M.ª BOVER
"Biblioteca de Escritores de Baleares"
Tom I, pág. 563.
Per a la transcripció M. P. B.

Nadales, un darrera l'altra, animant la nit fins a la matinada.

El dia de Nadal i mitjana festa transcorren entre anades i tornades de famílies que es visiten i es desitgen les bones festes. Torró, coques, indiot i porcella es converteixen en els senyors de totes les cases i s'ofereixen una i una altra vegada.

També en temps de Nadal, any rera any, el cafès de Búger obrin les portes de pint en ample a un gran número d'aficionats al joc de la "loteria", nostre "bingo" particular que gaudeix ja d'una gran tradició. Uns guanyen i altres perden, però són molts pocs els qui no proven fortuna a aquest joc tan popular.

Pegant un bot d'una setmana arriben ja a la Nit de Cap d'Any. També és ja tradicional el que els amics i familiars es retrobin per a celebrar tan entranyable nit, però aquí existeix el costum de sopar a cases particulars en lloc d'anar de restaurants o sales de festes. La joia és abundant fins molt tard, però poques vegades hem vist a ningú que es passàs.

El dia Primer d'any sol ésser dia de ressaques per a la majoria, però no per això hi ha que faltar a la cita amb l'Ofici Solemne en el qual hi concelebreu els capellans nadius que vénen a passar un parell de dies de vacances amb la família i hi assisteixen les autoritats locals.

Altra volta tornà actual el Cor Parroquial de Sant Pere i de bell nou ho feu amb major lluïment. Veritablement la interpretació del "Verbum Caro" dins el marc de la "Missa d'Angelis" resultà memorable.

La Nit de Reis, nit de il·lusion, més alegre i animada que altres vegades, gràcies a l'actuació d'un grupet de nins i nines de la Catequesi Parroquial, que representaren feliçment a Maria, Josep, al Rei Herodes, al nin Jesús... Una enhorabona més als catequistes que preparen tan alegre celebració.

Així arribarem a la fi d'unes festes molt animades que, sens dubte, quedaran gravades dins molts cors.

JOANA ESCALAS I VICENÇ
Gener 1980

Gloses a les beneïdes de Sant Antoni, 1980

Un any més, amb ganes de recuperar les nostres festes populars, els bugerrons prepararen amb entusiasme la festa de Sant Antoni de Viana. Com en anys anteriors no hi mancaren els foguerons, amb torrades de llengonissa i vi a rompre, els cants de ximbomba; unes animades beneïdes —encara que degut al mal temps tenguessin que traslladar-se al diumenge següent— amb molta originalitat per part dels organitzadors de les carroces; i un solemne Ofici, l'horabaixa de la festa, amb predicador extern.

A les Beneïdes no hi podia mancar el paper insubstituïble de la glosadora Joana Serra, Cartera. Heus aquí els glosats que feu:

Davant s'Ajuntament

La Sala està ben tancat
i ningú queda per guardar,
veig que es batle no hi està.
Jo volia demanar,
per nosaltres sortir a cantar
com varem fer l'any passat.

Davant sa botiga de Ca'n Feliu

Ca'n Feliu vull saludar
i dells poden cantar alabances,
que venen per fer matances
espícies que no hi ha.

Davant sa taverna de Na Roterà

Roterà el meu cor se fon
hi ara et saludaré,
tu tens un genre pobler
que en què paresqui grosser
en dia un favor pot fer
és des més nobles del món.

Davant es banc, "Sa Nostra"

Rafalet jo te diria
que amb tu duc molt d'interès,
en dia s'acaba es mes
mos dones molt de doblers
i es vells tenim alegria

Club ACYD (fútbol)

En es club ja s'ou ben molts
però ja anau banques rotes,
que teniu bones pilotes
i en es camp marcau pocs gols.

Obra Cultural Balear

S'Obra Cultural està
formada de gent molt noble,
tot lo més antic des poble
quan pot, ens fa recordar.

Ca's Metge (Mascaró)

A Ca'n Mascaró assisteixen
quatre metges tots de bé,
i si un cas els hem de menester
amb molt de gust compareixen.

Cafè Ca'n José

A Ca'n Tino ses xelestes
sortiran ben aviat,
quin cafè més ben muntat
i per dedins empaperat
com una sala de festes.

Ca'n Felip, forn

Sa romana tot heu treu
escolta bé, Felipet,
fas es pastel més grosset
i no li has pujat es preu.

Ca Na Sebastiana, forn

Sebastiana no riguis
que també té arribarà,
es teu home em va contar
que l'any passat el vaig picar,
i agrana i enfora es pa
i en dia que cuit està,
llavors el du per a les botigues.

Botiga Ca Sa Campanetera

Sa Campanetera diu
jo som bona botiguera,
ses qui venen a ca meva
no cremen sa greixonera,
perquè he acabat sa xarrera
quan he cobrat dic fogiu.

Davant Ca's Batle (Barberia)

Bugerrons feis mamballetes
i es batle s'alegrarà,
que en lloc de venir a guaitar
estima més anar a feitar
per a guanyar cent pessetes.

Davant Ca Madó Putxera

Sa Putxera, sa gent troba
que té un negoci rodó,
bugerrons, reparau-ho
però mos ven es segó
ple d'estructat de garrova.

Ca'n Perico Marió

En Perico Marió
s'ha retirat de la Sala,
com que té una bona paga
mos fa vida de senyor.

Ca Na Magdalena, Carnicera

Magdalena acoste't
que ara me sortirà bona
vens més carn tu tota sola
que tot Búger i Campanet.

Ca'n Joan Murero

Joan Murero, per sort
ara et vull alabar
a mi me varen contar,
que avui feràs d'escolar,
però si heu van a mirar
aguanta es ciri ben tort.

Ca's Rector (Cafè)

Madò Margalida està
triste, i és que té motiu
però aquest mal que teniu
en dia vendrà s'estiu
jo crec que vos fugirà.

A l'Amo En Pere Antoni

Vós teniu es mal així
i és cert que l'heu d'aguardar
i gràcies a Déu heu de dar
perquè En Pere Antoni va
mès generós que un fadrí.

Al Sr. Rector

Si el nostro Rector fugia
Sant Pere ja pot plorar
tots els vells que a Búger hi ha
cada any mos extremuncia.

Al Metge Don Miquel

Don Miquel és bon doctor
i per a visitar no s'arrufa,
i ara ha armat una estufa
perquè en sa nit, té frador,

Ca'n Pau (Cafè)

Jo faig gloses amb espai
i moltes me surten ben belles,
Colau tens moltes botelles,
i no m'has convidada mai.

Estany de Ca'n Bover

N'hi ha molts que no ho entenen
però jo heu publicaré,
què no sabeu que diré?
Es mixtos que té en Bover
freguen fort i no s'encenen.

Ca'n Mateu, Cafè

Llorenç i Joana dic
duis molta de simpatia,
i més que veneu Loteria,
i si es "gordo" venia un dia
tot Búger seria ric.

Ca's Jutge, Víctor

Bat-liva ses vertaderes
ara van pel teu senyor,
a n'En Víctor, vull dir-ho
que ells és un bon conrador,
però llaura amb un tractor
i per les finques mirau-lo
tot són recons i voreres.

Ca'n Perico Beia (botiga)

Perico crec que no vols
que de tu conversi massa,
estàs bé, estàs a sa plaça
i per cuinar vens carabassa
i perquè vols guanyar massa
no li llesves es pinyols.

Celler Ca Sa Barriga

Pel celleret ja ho sabeu
hi va sa gent bargantella
ara me sortirà bella
si jugan a la gatella,
està fondo i no se veu.

Al Campanar i a l'Orgue

Una glosa vull cantar
que donarà resultat
el campanar està adobat,
però l'orgue està espanyat
i per dir-vos sa veritat
troba que ha de mester arreglar.

El refugi rural

A moltes converses, sent comentar que els pobles petits, estan condemnats a morir per abandó dels seus habitants. Mai he compartit aquesta opinió, perquè endemés de utòpica, és llançada per aquells que ignoren el profund iman d'atracció que posseeix la terra.

Avui en dia, en què els mitjans de locomoció permeten amb facilitat, el desplaçament, confirma cada vegada amb major vigor la supervivència dels pobles rurals.

Apart de què molts dels habitants del poblet, tenen llurs mitjans de vida, en el conreu de les terres, encara quan a molts casos llur rendabilitat és baixa, n'existeixen d'altres en què per l'expansió dels centres industrials, allunyats de les grans ciutats, han permès que puguin acudir a n'aquests centres de treball continuant en el gaudiment de llur vivenda i el petit corral de què disposen.

Per altra banda convé afegir que els habitants de la ciutat, tracten de cercar refugi els caps de setmana, en el poblat d'on un dia, no gaire enfora, en sortiren, per molt diverses circumstàncies, perquè en ell hi ha el record de la infància, i altres que per millor situació econòmica, hi han establert la segona casa, com a refugi de pau, per a relax i gaudiment. I no seria just oblidar-se del sofert jubilat, al qual el moiment de la ciutat li molesta i cerca la tranquil·litat de bell nou al seu poble, al qual anyora, i a ell retorna cercant compensació.

Amb aquesta petita exposició, crec que és impossible que el dolç refugi pugui arribar a desaparèixer, màxim quan es parla de la creació de poblats satèl·lits de les grans ciutats per a descongestionar-les. La nostra geografia, dividida en províncies, són totes elles de petita distribució, en la qual concretament l'existència dels pobles rurals, és perenne.

Per altra banda i en ajuda d'aquests punts, hi ha que destacar el gran desenvolupament del treball a domicili, donant lloc a una dedicació industrial que complementi les entrades, i dels quals treballs hi contribueix la quasi totalitat de la família en aquelles èpoques en què els treballs habituals del camp, escassegen.

No volem negar que dintre d'aquest sensnúmero de fets circumstancials que puguin produir-se, no desapareixi algun lloquet o vila, ja que així fou per causes de grans obres públiques, com ha succeïent en la creació de pantans, però en compensació n'han sorgit d'altres, superant els desaparescuts.

A províncies privilegiades, com és la nostra Illa, seria emetre judicis temeraris, el suposar que el poble rural pogués sofrir disminució, sinó més bé increment diria jo, puix donades les seves curtes distàncies, fins i tot per raó de poble dormitori, anirà en augment.

I encara hem de comentar, la per ventura i més important funció que es conserva als pobles de la ruralia, i ens referim a la conservació de les estructures clàssiques, ens referim tant a les històriques, com als costums, constituint un refugi de la tradició, i sense que per això detenguin l'aire renovador que des de molts d'aspectes els arriba.

Compta el poblat rural amb una fortalesa històrica, que han mantingut sempre els seus moradors, concretament el pobre camperol, el qual malgrat la ingratitud del seu treball, tan subjecte a les condicions que la Natura l'hi imposa, com a desatès de recolçament es troba, ha lluitat sempre amb l'esperança d'un any millor. I és senzillament perquè la terra posseeix un iman, que atreu. Per això l'home pot deixar-la transitòriament, però torna a ella de bell nou. L'atracció que exerceix, diria jo que és superior a la força de gravetat, puix inclús deixant d'existir, ens hi abocam de ple a ella, en el que anomenarem refugi rural, que es manté a través dels segles i que ningú entreveu que pugui canviar-se.

DANIEL

Demà

A ran del foc, pensatiu estic sol;
dibuixant ta figura dins la flama,
pensaments, reflexions dins ma
morada;

memòria d'un record.

Un temps que ja n'és mort,
lluïta que és acabada.

Present, futur, donar forces al
viure;

cantar episodis als nostres fills.

L'endemà ja fornirà
per aquell fruit d'ahir

Adornances embelliran hermosura;
la nuvolada restarà amagada,
la flor flairosa mos farà cantada.

Els dies tardorals
seré per tu lleial,
seràs per mi tendresa.

Frescura matinal darà bellesa,
glosara un novell cant.

BERNAT FORTEZA

M'he allargada en so xerrà
però ja m'expressaré
de l'orgue ara vos diré
si tot es poble hi ve bé
un dia s'arreglarà.

A tot el poble

Vos he fetes cançonetes
que donaran resultat,
poble de Búger estimat
si és que vos hagi agradat
ja podeu fer mamballetes.

Sa darrera faré sana
devant la reunió,
digau, viva ¡al Rector
Sant Antoni i Na Joana!

Si no me fuig sa memòria
no m'aturaré de glosar
bugerrons vos ho dic clar
tot el personal que hi ha
l'any qui vé, poguem tornar
per celebrar Sant Antoni.

JOANA SERRA, CARTERA

Es Pujol, Gener 1980

Gener 1980

Ara fa 100 anys

El dia 8 de març de 1880, el batle de Búger Don Miquel Payeras, es dirigia a l'Ajuntament de Sa Pobla per a reclamar el deute que aquest tenia amb l'Ajuntament de Búger, la qual fou conreta amb motiu de la construcció del pont de Sa Llebre.

Ara fa 50 anys

El dia 17 de febrer de 1930 prenia possessor de l'Alcaldia de Búger Don Pere Josep Siquier Gomila, ca'n Muixella, que substituïa al que ho fou durant 5 anys de la Dictadura del General Primo de Rivera, Don Jaume Pons Siquier, Ca'n Mossenya, el qual cessava després de la caiguda del Directori, al que el succeïx el General Berenguer.

L'Amo En Muixella fou batle fins el 14 del mes d'abril de 1931.

El Sr. Jaume Pons, havia estat anomenat batle el dia 16 d'agost de 1925, per tant desempnyà dit càrrec 4 anys i set mesos.

Una dada per a la nostra història local, és la que succeí el Primer de Maig de 1930, ara farà 50 anys.

Amb motiu de la Festa del Treball, un grup d'obriers, entre ells, sabaters, components de la Banda de Música local i altres menestrals, el batle, l'Amo En Pere Muixella i altres de tendència republicana es traslladaren a n'Es Pujol per a celebrar una disbauxa de "paella" i "porcella rostida". Aquesta dinada de companyerisme tingué lloc damunt l'envalador del molí de Ca'n Palerm. A dalt de la torre hissaren una Senyera Roja que si bé no portava cap sigla de partit polític, ni de central sindical, sí portava la inscripció "Visca el Primer de Maig".

Això motivà que el secretari de l'Ajuntament d'aleshores, Sr. Gelabert, "Piquero", es personàs al lloc esmentat, comunicant als presents que llevassin la Senyera de lo contrari aniria a cercar la Guàrdia Civil, amenaça que, com és de suposar, va caure molt malament als assistents i que motivà un fort enfrontament verbal entre els allà reunits, fins que agafà la cosa el batle, Don Pere

El poble pregunta...

Per què l'Ajuntament, d'una punyetera vegada no arregla l'acera del carrer Major i Plaça de la Constitució, enfront a la casa d'En Barnardí Amengual de Son Costa, que fa molts d'anys està en un complet abandó?

Per què no s'arregla el cap de cantó d'Es carreró des Segai, de Ca'n Miquel Burguet a Ca'n Forre, deixant la via lliure per als conductors i posant una valla protectora a fi d'evitar accidents com els que han succeït darrerament i endemés posar un mirall còncau a fi de què els conductors es puguin adonar dels veïcles que pugen i baixen per la carretera general?

Per què no es dóna una ràpida solució al femer que hi ha a la sortida del poble, a fi de suprimir el mal afecte que produeix a tots els qui arriben o baixen per la carretera de Sa Pobla?

No seria possible, poder adecentar la façana dels corrals que hi ha baixant pel carrer Mascaró, entre Sa Tafona i el Carrer d'Es Pou Nou, a fi de poder donar la impressió de neteja i de bon gust, detalls que hauria de cuidar molt més l'Ajuntament? Endemés es podria col·locar un disc amb una fletxa i un rètol que assenyalàs a "Sa Pobla"...

L'AMO EN CATANY

Ha mort Guillem Reus i Reus "Es Jai" de 1979

Siquier, exigint que es reitràs l'esmentada senyera, la qual no havien acabats de dinar i ja no hi era.

Tot això motivà, per a uns seriosos comentaris, per a altres passà desaperebut l'incident. I entre el Sr. "Piquero" i els sabaters quedà una certa rivalitat, la qual durà molt de temps.

MIQUEL PERICAS

L'amo Guillem Reus i Reus (alias Bili), que l'any pasat va representar el paper d'Es Jai, amb motiu de la festa popular del mateix nom, a pasat a millor vida, deixant entre els nostres veïns, especialment per a la gent jove, un bon record, per lo be que sabia representar el paper del "Jai", i que pensava tornar-lo a protagonitzar aquest any, ja que una setmana abans de la seva mort mos va fer a sebrer qu'ell estava a sa nostra disposició per repetir l'experiència que tant li avia agradat hara fa un any.

No ha pogut veure complits els seus desitjos, ni nosaltres tampoc, però de totes maneres el recordaran sempre amb estima.

Aprofitam l'avinentesa per fer arribar als seus familiars el nostre condol.

Que descansi en pau.

Ahir, avui i demà

AHIR

En el número anterior de "Diari de Buja", contàvem una petita història, succeïda fa més de seixanta anys al nostre poble i de la qual n'era protagonista l'Amo en Joan Rafalino; l'objecte de donar-la a conèixer no era altra que demostrar la facilitat que tenien els nostres avantpassats en respondre amb el llenguatge de les gloses.

Una vegada més anam a contar una altra historieta que donà molt que parlar en el seu dia i en la qual hi intervingué el nostre estimat, l'Amo En Joan Rafalino, amb una de les seves clàssiques intervencions.

Si bé ens és un poc difícil precisar la data exacta en què succeí, direm que fou al voltants de 1927-28.

Un grup de bulliciosos del nostre poble, amb ganes de gastar bromes i divertir-se, apostaren amb un personatge molt pintoresc del poble, l'Amo En Toni Feliç; aquest havia de permanèixer quatre dies i quatre nits dins una caixeta de morts amb un parell de ciris encesos, a una caseta del camp. Si aguantava era el guanyador i al revés.

Però resultà que els qui havien fet la caixeta ho feren en una doble fons, a fi de col·locar-lo dintre un grapat de cohets, amb la intenció de prendre-hi foc, una vegada que l'Amo En Toni, s'hi hagués ajegut, i així donar-li un bon esglai. Però d'això se'n adonà el batle, i la broma no es dugué a terme per considerar que això era macabre.

Durant molt de temps fou el comentari general en el poble.

Un diumenge dematí l'Amo En Rafalino, s'aixeca ben trempat per anar a missa i a l'arribar a Sa Plaça es troba amb l'Amo de Ca'n Feliu i li demana sobre la broma d'aquesta manera:

Bon dia, l'Amo En Feliu:
què me voldriueu explicar
que són aquests misteris
que diuen volen enterrar
de viu en viu
En Toni Feliç?

FESTA D'ES JAI

Després de l'èxit ressonant obtingut l'any passat amb la represa d'aquesta festa, l'Obra Cultural Balear de Búger està preparant de bell nou amb gran interès la celebració d'aquesta festa, que tindrà lloc dia 4 de maig i que durarà quatre dies.

A fi que pugueu tenir una idea del nostre programa vos ne donam una informació per avançat.

Dia 1 de maig

A les 10. Gran Marathón lliure i obert a tothom que hi vulgui participar.

A les 5 de l'horabaixa. Gran carrera ciclista per a senyoretes.

Dia 2 de maig

A les 9 del vespre. Projectió de la pel·lícula de Vicenç Matas:

FESTES POPULARS DE MALLORCA

I, seguidament, Taula rodona i conferència a càrrec de Lluís Ripoll sobre "Costums de ses Balears".

Dia 3 de maig

A les 10. Gran concurs de dibuix i Pintura a l'aire lliure per a nins i nines d'edat escolar.

Horabaixa: Corregudes de cintes.

Corregudes pedestres amb valuoses joies.

Trencadissa d'olles i concurs de baldufa.

Funció de cine infantil.

Dia 4 de maig

FESTA D'ES JAI

Gran Correguda ciclista. III Trofeu Búger 80, amb participació de més de seixanta corredors. Circuit interurbà: 15 voltes.

— Banda de música

— Xeremies

— Grup folklòric

— Dinar de germanor

— Amollada de globus i coets

— Servei de bar i bulla en general.

O.C.B. A BÚGER

AVUI

Quan surti al carrer el present número del "Diari de Buja" es ben probable que s'hagi acabat de col·locar, per part del nostre ajuntament, les faroles en el recint urbà. Millora digna del nostre aplaudiment.

També podem dir que'l Camí de Gayeta està acabat del tot.

Però al carrer de Llevant pareix que han sortit alguns contratemps lo que ha fet que les obres s'hagin retardat. Es de esperar que per la Setmana Santa ja s'hagi pogut circular per aquest carrer.

DEMA

Pareix que hi ha un greu problema amb les aigües brutes i que posen en perill la salut pública. D'aquest problema, de moment cal no parlar-ne per no embrutir mes les coses, però si be volem advertir als responsables de donar solució al problema que mos ocupa de que al proper número del nostre "Diari" publicarem una extensa informació en tota mena de detalls, cas de que no se li hagi posat solució.

REDACCIO